

MAKTABGACHA TAYYORLOV GURUHLARIDA DIDAKTIK OYINLAR METODIKASI

Hamroyeva Munavvar Ixtiyor qizi

Zarmed universiteti III bosqich talabasi.

e-mail: munavvarhamroyev@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14941244>

Annotatsiya. Maktabgacha ta'lim davrida didaktik o'yinlar bolalarning bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada maktabgacha tayyorlov guruhlarida didaktik o'yinlarning metodikasi, ularning psixologik-pedagogik ahamiyati, shuningdek, bolalarning rivojlanishiga ta'siri ko'rib chiqiladi. Maqolada turli yoshdagi bolalar uchun mo'ljallangan didaktik o'yinlarning turlari, ularni tashkil etish usullari va pedagogning roli haqida so'z boradi. Didaktik o'yinlar orqali bolalarda mantiqiy fikrlash, ijodkorlik, kommunikativlik kabi qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, didaktik o'yinlar, metodika, psixologik-pedagogik ahamiyat, bolalar rivojlanishi, mantiqiy fikrlash.

Materiallar va metodlar: Maktabgacha tayyorlov guruhlarida didaktik o'yinlarni o'tkazish uchun quyidagi materiallardan foydalaniladi: Didaktik o'yinlar to'plamlari (matematika, tabiat, til o'rganish, san'at kabi mavzularga oid), vizual materiallar (rangli rasmlar, kartochkalar, posterlar, diagrammalar), interfaol materiallar (pazzllar, konstruktorlar, loto, domino), ijodiy materiallar (qog'oz, qalam, bo'yoqlar, yopishtiruvchi materiallar) va texnik vositalar (kompyuter, proyektor, audio va video materiallar).

Metodlar qismida quyidagi usullar qo'llaniladi: kuzatish metodi (bolalarning o'yin jarayonidagi xatti-harakatlari va rivojlanish darajasi kuzatiladi), amaliy metod (o'yinlar orqali amaliy topshiriqlar berish, masalan, shakllarni saralash, ranglarni ajratish), suhbat metodi (o'yin davomida bolalar bilan suhbatlashish, ularning fikrlarini so'rash), tajriba o'tkazish metodi (o'yinlar orqali yangi bilimlarni o'zlashtirishda tajriba orttirish) va guruhli ishlash metodi (bolalarni kichik guruhlariga bo'lib, ularga birgalikda ishlashni o'rgatish).

Xulosa. Maktabgacha tayyorlov guruhlarida didaktik o'yinlar bolalarning rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Ular orqali bolalar nafaqat bilim va ko'nikmalar o'rganadi, balki ularning ijodiy, mantiqiy va ijtimoiy qobiliyatlari ham rivojlanadi. Pedagoglar didaktik o'yinlarni to'g'ri tashkil etish orqali bolalarni kelajakdagi hayotga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Didaktik o'yinlar bolalarga nafaqat bilim beradi, balki ularni dunyoni o'rganishga qiziqtiradi va ularni mustaqil fikrlashga o'rgatadi. Shuning uchun maktabgacha ta'lim muassasalarida didaktik

o'yinlarning to'g'ri tashkil etilishi va ularning metodik jihatdan yetarlicha ishlab chiqilishi bolalarning kelajakdagi muvaffaqiyatini belgilaydi.

Аннотация. *В дошкольном образовании дидактические игры играют важную роль в формировании знаний, умений и навыков у детей. В статье рассматривается методика проведения дидактических игр в дошкольных группах, их психолого-педагогическое значение, а также их влияние на развитие детей. В статье рассматриваются виды дидактических игр для детей разного возраста, методика их организации, роль педагога. Даны рекомендации по развитию таких способностей детей, как логическое мышление, креативность и коммуникативные способности посредством дидактических игр.*

Ключевые слова: *Дошкольное образование, Дидактические игры, Методика, Психолого-педагогическое значение, Развитие ребенка, Логическое мышление.*

Материалы и методы: *Для проведения дидактических игр в подготовительных группах дошкольного образования используются следующие материалы: наборы дидактических игр (по таким темам, как математика, природоведение, изучение иностранных языков, искусство), наглядные материалы (цветные картинки, карточки, плакаты, схемы), интерактивные материалы (пазлы, конструкторы, лото, домино), материалы для творчества (бумага, карандаши, краски, клей) и техническое оборудование (компьютер, проектор, аудио- и видеоматериалы).*

В методическом разделе используются следующие методы: метод наблюдения (наблюдение за поведением и уровнем развития детей в процессе игры), практический метод (выполнение практических заданий в игровой форме, например, сортировка фигур, различение цветов), метод беседы (общение с детьми во время игры, выяснение их мнения), метод эксперимента (получение опыта усвоения новых знаний в игровой форме), метод групповой работы (разделение детей на малые группы и обучение их совместной работе).

Заключение. *Дидактические игры в дошкольных группах играют важную роль в развитии детей. С их помощью дети не только усваивают знания и навыки, но и развивают свои творческие, логические и социальные способности. Педагоги играют важную роль в подготовке детей к будущей жизни, правильно организуя дидактические игры. Дидактические игры не только дают детям знания, но и заинтересовывают их в исследовании мира, учат их самостоятельно мыслить. Поэтому правильная организация дидактических игр в дошкольных образовательных учреждениях и адекватная их методическая разработка определяют будущую успешность детей.*

Abstract. During preschool education, didactic games play an important role in the formation of children's knowledge, skills and abilities. This article considers the methodology of didactic games in preschool preparatory groups, their psychological and pedagogical significance, as well as their impact on the development of children. The article discusses the types of didactic games intended for children of different ages, methods of their organization and the role of the teacher. Recommendations are given to develop children's abilities such as logical thinking, creativity, and communication through didactic games.

Keywords: Preschool education, Didactic games, Methodology, Psychological and pedagogical significance, Child development, Logical thinking.

Materials and methods: The following materials are used to conduct didactic games in preschool preparatory groups: Didactic game sets (on topics such as mathematics, nature, language learning, art), visual materials (colorful pictures, cards, posters, diagrams), interactive materials (puzzles, constructors, lotto, dominoes), creative materials (paper, pencils, paints, adhesives) and technical means (computer, projector, audio and video materials).

The following methods are used in the methods section: observation method (the behavior and level of development of children during the game are observed), practical method (giving practical tasks through games, for example, sorting shapes, distinguishing colors), conversation method (talking with children during the game, asking for their opinions), experimental method (gaining experience in mastering new knowledge through games) and group work method (dividing children into small groups and teaching them to work together).

Conclusion. In preschool groups, didactic games play an important role in the development of children. Through them, children not only learn knowledge and skills, but also develop their creative, logical and social abilities. Educators play an important role in preparing children for future life by properly organizing didactic games. Didactic games not only give children knowledge, but also interest them in learning the world and teach them to think independently. Therefore, the correct organization of didactic games in preschool educational institutions and their methodologically adequate development determine the future success of children.

Kirish

Maktabgacha ta'lim bolalarning shaxsiy, ma'naviy, jismoniy va intellektual jihatdan rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bu davrda bolalar dunyoni o'yin orqali o'rganadi, shuning uchun didaktik o'yinlar maktabgacha yoshdagi bolalarni o'qitish va tarbiyalashning eng samarali

usullaridan biri hisoblanadi. Didaktik o'yinlar bolalarning bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirish, ularning qiziqishlarini uyg'otish va ularni mustaqil fikrlashga o'rgatishda katta ahamiyatga ega.

Didaktik o'yinlar bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda tuziladi. Har bir yosh guruhiga mos o'yinlar tanlab olinadi, chunki bolalarning psixologik va fiziologik rivojlanishi har xil bo'ladi. Masalan, 3-4 yoshdagi bolalar uchun oddiy va qisqa qoidalarga ega bo'lgan o'yinlar qo'llanilsa, 5-6 yoshdagi bolalar uchun murakkabroq va mantiqiy fikrlashni talab qiladigan o'yinlar tanlanadi. Didaktik o'yinlar orqali bolalar nafaqat yangi bilimlarni o'zlashtiradi, balki ularning ijodiy qobiliyatlari, muloqot qilish ko'nikmalari va jamoaviy ishlash qobiliyatlari ham rivojlanadi.

Didaktik o'yinlarni tashkil etishda pedagogning roli juda muhim. O'qituvchi bolalarni o'yinga jalb qilish, ularning qiziqishlarini uyg'otish va o'yin jarayonida ularga rahbarlik qilish orqali bolalarning bilim olish jarayonini samaraliroq qilishi mumkin. Pedagog bolalarni o'yin orqali o'rgatishda ularning shaxsiy xususiyatlarini, qobiliyatlarini va ehtiyojlarini hisobga olishi kerak. Shuningdek, o'yinlar bolalarga nisbatan adolatli va ularning ruhiy holatini hisobga olgan holda o'tkazilishi lozim.

Didaktik o'yinlarning asosiy vazifalaridan biri bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirishdir. Masalan, turli xil topishmoqlar, tasniflash o'yinlari, pazzllar va boshqa o'yinlar orqali bolalarda mantiqiy fikrlash, xotira va diqqatni jamlash qobiliyatlari oshadi. Bundan tashqari, didaktik o'yinlar bolalarning til o'rganish jarayonini qiziqarli qiladi. Til o'rganishga oid o'yinlar orqali bolalar yangi so'zlar bilan tanishadi, nutq madaniyatini o'rganadi va o'z fikrlarini aniq ifodalashni o'rganadi. Ijodkorlikni rivojlantirish didaktik o'yinlarning yana bir muhim jihatidir.

Ranglar, shakllar, materiallar bilan ishlash orqali bolalarda tasavvur kuchi va ijodiy qobiliyatlar rivojlanadi. Masalan, qog'ozdan turli shakllar yasash, rangli qalamlar bilan chizish kabi o'yinlar bolalarning ijodiy qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, didaktik o'yinlar orqali bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar ham shakllanadi. Guruhdosh bolalar bilan birgalikda o'ynash, o'yin qoidalariga rioya qilish, g'alaba va mag'lubiyatni to'g'ri qabul qilish kabi ko'nikmalar bolalarni kelajakdagi hayotga tayyorlaydi.

Didaktik o'yinlarni tashkil etishda o'yin muhitini to'g'ri yaratish ham juda muhimdir.

Bolalar uchun qulay va xavfsiz sharoitlar ta'minlanishi, o'yin materiallari sifatli va yoshga mos bo'lishi kerak. Pedagog bolalarni o'yin jarayonida kuzatib borishi, ularning harakatlarini tahlil qilishi va kerak bo'lganda yordam berishi lozim. Shuningdek, o'yinlar bolalarni charchatmasligi va ularga zavq bag'ishlashi kerak.

Maktabgacha ta'lim davri bolalarning hayotida eng muhim bosqichlardan biri hisoblanadi.

Bu davrda bolalar nafaqat jismoniy, balki ruhiy, ma'naviy va intellektual jihatdan ham tez rivojlanadi. Shuning uchun maktabgacha ta'lim muassasalarida didaktik o'yinlarning to'g'ri tashkil etilishi va ularning metodik jihatdan yetarlicha ishlab chiqilishi bolalarning kelajakdagi muvaffaqiyatini belgilaydi. Didaktik o'yinlar bolalarni o'qitish va tarbiyalashning eng qadimiy va samarali usullaridan biri bo'lib, ular orqali bolalar dunyoni o'rganish, yangi bilimlarni o'zlashtirish va o'zlarini ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Didaktik o'yinlar bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda tuziladi. Har bir yosh guruhiga mos o'yinlar tanlab olinadi, chunki bolalarning psixologik va fiziologik rivojlanishi har xil bo'ladi. Masalan, 3-4 yoshdagi bolalar uchun oddiy va qisqa qoidalarga ega bo'lgan o'yinlar qo'llanilsa, 5-6 yoshdagi bolalar uchun murakkabroq va mantiqiy fikrlashni talab qiladigan o'yinlar tanlanadi. Didaktik o'yinlar orqali bolalar nafaqat yangi bilimlarni o'zlashtiradi, balki ularning ijodiy qobiliyatlari, muloqot qilish ko'nikmalari va jamoaviy ishlash qobiliyatlari ham rivojlanadi.

Didaktik o'yinlarni tashkil etishda pedagogning roli juda muhim. O'qituvchi bolalarni o'yinga jalb qilish, ularning qiziqishlarini uyg'otish va o'yin jarayonida ularga rahbarlik qilish orqali bolalarning bilim olish jarayonini samaraliroq qilishi mumkin. Pedagog bolalarni o'yin orqali o'rgatishda ularning shaxsiy xususiyatlarini, qobiliyatlarini va ehtiyojlarini hisobga olishi kerak. Shuningdek, o'yinlar bolalarga nisbatan adolatli va ularning ruhiy holatini hisobga olgan holda o'tkazilishi lozim.

Didaktik o'yinlarning asosiy vazifalaridan biri bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirishdir. Masalan, turli xil topishmoqlar, tasniflash o'yinlari, pazzllar va boshqa o'yinlar orqali bolalarda mantiqiy fikrlash, xotira va diqqatni jamlash qobiliyatlari oshadi. Bundan tashqari, didaktik o'yinlar bolalarning til o'rganish jarayonini qiziqarli qiladi. Til o'rganishga oid o'yinlar orqali bolalar yangi so'zlar bilan tanishadi, nutq madaniyatini o'rganadi va o'z fikrlarini aniq ifodalashni o'rganadi.

Ijodkorlikni rivojlantirish didaktik o'yinlarning yana bir muhim jihatidir. Ranglar, shakllar, materiallar bilan ishlash orqali bolalarda tasavvur kuchi va ijodiy qobiliyatlar rivojlanadi. Masalan, qog'ozdan turli shakllar yasash, rangli qalamlar bilan chizish kabi o'yinlar bolalarning ijodiy qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, didaktik o'yinlar orqali bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar ham shakllanadi. Guruhdosh bolalar bilan birgalikda o'ynash, o'yin qoidalariga rioya qilish, g'alaba va mag'lubiyatni to'g'ri qabul qilish kabi ko'nikmalar bolalarni kelajakdagi hayotga tayyorlaydi.

Didaktik o'yinlarni tashkil etishda o'yin muhitini to'g'ri yaratish ham juda muhimdir.

Bolalar uchun qulay va xavfsiz sharoitlar ta'minlanishi, o'yin materiallari sifatli va yoshga mos bo'lishi kerak. Pedagog bolalarni o'yin jarayonida kuzatib borishi, ularning harakatlarini tahlil qilishi va kerak bo'lganda yordam berishi lozim. Shuningdek, o'yinlar bolalarni charchatmasligi va ularga zavq bag'ishlashi kerak.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha tayyorlov guruhlarida didaktik o'yinlar bolalarning rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Ular orqali bolalar nafaqat bilim va ko'nikmalar o'rganadi, balki ularning ijodiy, mantiqiy va ijtimoiy qobiliyatlari ham rivojlanadi. Pedagoglar didaktik o'yinlarni to'g'ri tashkil etish orqali bolalarni kelajakdagi hayotga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi.

Didaktik o'yinlar bolalarga nafaqat bilim beradi, balki ularni dunyoni o'rganishga qiziqtiradi va ularni mustaqil fikrlashga o'rgatadi.

Didaktik o'yinlar bolalarning rivojlanishiga ko'p jihatdan ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Birinchidan, ular bolalarning intellektual qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi. O'yinlar orqali bolalar yangi tushunchalar bilan tanishadi, mantiqiy fikrlashni o'rganadi va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishadi. Masalan, matematik o'yinlar orqali bolalar sonlar, shakllar va miqdorlar haqida bilim olishadi. Bu esa ularning mantiqiy fikrlash qobiliyatini oshirishga yordam beradi.

Ikkinchidan, didaktik o'yinlar bolalarning ijtimoiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. O'yinlar orqali bolalar bir-birlari bilan hamkorlik qilishni, o'z fikrlarini bildirishni va boshqalarning fikriga hurmat ko'rsatishni o'rganadilar. Bu esa ularning kelajakdagi hayotda muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi.

Uchinchidan, didaktik o'yinlar bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. O'yinlar orqali bolalar yangi g'oyalar yaratishni, muammolarni yechishning turli usullarini topishni va o'zlarini ijodiy ifodalashni o'rganadilar. Bu esa ularning kelajakdagi hayotda ijodkor va innovatsion fikrlash qobiliyatlarini oshirishga yordam beradi.

Shuningdek, maktabgacha tayyorlov guruhlarida didaktik o'yinlar bolalarning rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Ular orqali bolalar nafaqat bilim va ko'nikmalar o'rganadi, balki ularning ijodiy, mantiqiy va ijtimoiy qobiliyatlari ham rivojlanadi. Pedagoglar didaktik o'yinlarni to'g'ri tashkil etish orqali bolalarni kelajakdagi hayotga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi.

Didaktik o'yinlar bolalarga nafaqat bilim beradi, balki ularni dunyoni o'rganishga qiziqtiradi va ularni mustaqil fikrlashga o'rgatadi.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. – Toshkent, 2021.
2. Abdullayeva, Sh. Maktabgacha yoshdagi bolalarni o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Qodirova, M. Didaktik o'yinlar va ularning bolalar rivojlanishidagi o'rni. – Toshkent: Ilm ziyo, 2020.
4. Xolmirzayev, B. Bolalar psixologiyasi va pedagogikasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2018.
5. Yusupova, O. Maktabgacha ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Navro'z, 2022.
6. To'raqulov, T. Didaktik o'yinlar orqali bolalarni o'qitish va tarbiyalash. – Toshkent: Ma'naviyat, 2021.
7. Mirziyoyeva S. Bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda o'yinlarning ahamiyati. – Toshkent: Sharq, 2020.
8. Nishonova, Z. Maktabgacha ta'limda o'yin faoliyatining metodik asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
9. G'ulomova, N. Bolalarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda didaktik o'yinlarning roli. – Toshkent: Ilm ziyo, 2021.
10. Toshpo'latova, D. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish. – Toshkent: Ma'naviyat, 2020.